

ВАСИЛЕВ

САЛОН НА МУЗЕЈОТ — ГΥΡΟ САΛΑΪ 34
SALON DU MUSÉE — ĐURO SALAJ 34

МУЗЕЈ НА
СОВРЕМЕНА
УМЕТНОСТ
СКОПЈЕ
MUSÉE D'ART
CONTEMPORAIN
SKOPJE

ВАСИЛ ВАСИЛЕВ
VASIL VASILEV

16 IV — 3 V 1970

Василев твори во времето кога сè повеќе се слуша Хегеловата изјава за „смртта на уметноста“, онаа на францускиот критичар Жан Кларанс Ламберт дека „уметничкото дело тежи да исчезне дури и како сакрализиран објект“, а истражувањата и резултатите во полето на скулптурата одат од една во друга крајност: од една страна, буквално конкретно враќање кон продукти земени директно од природата во сурова форма и нивно сместување во уметничките галерии и музеи под фирма на уметничко дело — *arte rovega*, а од друга страна, сè поголемо користење на научните и техничките пронајдоци во уметноста — компјутерска и кинетичка уметност.

Игнорирањето од страна на Василев на *pars destruens* (својствен на дел од модерната уметност), на психичкиот трауматизам во уметничката клима денес, како и на комерцијалната психоза во индустриски „затруената“ атмосфера на мигот што го живееме, добива парадоксални звуци. На страна од сето тоа, тој негува уметнички плодови во својата оаза, „неконтаминирани“ во суштина од психолошкиот, идејниот и социјалниот менталитет на денешницата.

Василев ѝ припаѓа на генерацијата македонски скулптори што веќе вообичајваме да ја наречуваме младата (Попоски, Маневски, Николоски, Беќаровски, Андреевски и др.), во чиј состав се претстави прв пат поцелосно на изложбата „Современа македонска скулптура — млада генерација“, организирана 1967. во Музејот на современа уметност во Скопје. Тогаш поставени во состојба погодна за компаративни согледувања, неговите дела го индицираа идниот развој на уметникот, ја заинтересираа публиката и спонтано ја наметнаа констатацијата дека Маневски, Николоски и Василев ја сочинуваат најперспективната струја во младата македонска скулптура. Додека неговите колеги од генерацијата се преокупираани со национално-

битови фолклорни мотиви (Николоски) со симболично-фетишистички обележја (Попоски), со елементи карактеристични за новото железно доба (Маневски, Беќаровски) или со проблемите на монументалната пластика (Андреевски), Василев по стилските определувања, карактерот на скулптурата и инспираторскиот двигател, не се поврзува со предходните скулпторски истражувања во Македонија, својствени на постарата и средната генерација, ниту пак со оние на младата и најмладата генерација. Напротив, оправдувајќи ја мислата на Х. Рид дека „уметноста е многу „заразна“ болест“, Василев се свртува кон ативистичките религиозни митови карактеристични за неколку туѓи култури: скулптурата на примитивните племиња од Африка и Полинезија (особено пластиката од Нигерија), примитивистичко сакралните димензии на предколумбовската уметност (Маја, Ацтеки), таинствениот и филозофски карактер на егзотичната пластика, со еден збор кон сè она што вршело влијание на голем дел од модерната скулптура во XX век. Соживувањето со духовната клима на примитивистичката уметност колку значи „враќање на човештвото кон една примитивна состојба на духот“, толку значи и верба во природата и животот, што најарно наоѓа оправдување во мислата на Херберт Рид дека „карактеристика на нашето време е исто така една појава која може да ја наречеме сентиментално оживување на нешто што било пред тоа“ (неодадаизам, неореализам и др.). Оваа блискост на Василев со творевините од туѓите минати или сегашни примитивни култури, особено со африканската функционална пластика (посмртни или ритуални маски, кипови на божества, фетиши и реликвијарии и разни други ритуални објекти), беше евидентна уште на гореспомнатата изложба на младите (1967.), пред сè во „Каријатидата“ (1966.) и „Портретот на девојка“ (1966.). Што ќе рече, груба стилизација на целата фигура, тотемско-симболични акценти

добиели по пат на боене на дрвото, специфичен третман на главата, употреба на дрвото како примарен скулпторски материјал итн. Тоа е присутно и во последните скулптури на Василев („Портрет со кок“ — 1969, во неколку каријатиди и портрети исто така од 1969.), а пред сè во конкавно-конвексните композиции („Легнат акт“ — 1970.) — елемент исто така својствен на црчката пластика. Ова укажување на инспираторските извори, афинитети и блискости на авторот со пластиката од другите земји не делува во смисла на намалување вредноста и квалитетот на делото. Напротив, степенот на асимилацијата во моментот на селекцијата и креацијата ѝ дал предност на индивидуалната интерпретација и стремежот низ туѓото да се најдат сопствените патишта на творењето. Тој момент во извесна смисла е сроден со процесите во творештвото на Матис, Дерен, Ван Гог, Пикасо и др.

Ако се обидеме да продреме во психолошката позадина на оваа скулптура, можеби ќе ја најдеме Ван Гоговата смисла за егзотичните влијанија кои се „едноставни, ведри, лишени од секоја интелектуална извештаченост“. На тоа би ја додале желбата за враќање во природата (карактеристично за менталитетот на современата младина) и евидентниот хуманизам на уметникот постојано да се занимава со проблемите на човечката фигура (нешто што во последно време го осмислува движењето „нова фигурација“).

Но, во општата концепција на скулптурата, во градењето на архитектонските целини, во „рафинирањето“ на art brut замислените составни елементи, во облагородената структура на дрвото и во интелектуалниот приод кон истата, предничи настојувањето на уметникот да ѝ даде современ аспект на веќе оптоварената со амблеми од минатото скулптура.

Определувајќи се за дрвото како најадекватен материјал за неговото творештво, Василев континуирано ги испитува неговите максимални експресивни можности и согласно со специфичните особености на материјалот изградува соодветен скулпторски вокабулар: волуминозна, компактна, масивна, строга, агресивна, рустична, понекогаш дури брутална и монументална по концепција (а не по димензии) пластика. Во композицијата на повеќето полиморфни структури (пирамидални, обли, коцкасти, паралелопипедни и повеќето со неправилна форма) е користен многу природниот облик на дрвото, потоа корегирани и дотерувани во смисла на рафинман и нагласена стилизација, сè во полза на добивање на постојано нова, но секогаш антропоморфна форма, повеќе или помалу рудиментирана. Ригорозната форма, декоративно-геометриски стилизирана во компактни и хомогено аранжирани блокови, на места ја надополнуваат врежани цртежи (линеарни и графички интервенции во смисла на арабеска), што ја оживува и ѝ

дава виталистички особености на оваа пластика, инаку по карактер инертна, статична, речиси скаменета, каде динамиката е ретка појавност. При третирањето на човечката фигура најчесто е со поголемо внимание обработувана главата, која претставува есенциелен момент — дел до кого уметникот најмногу држи. Во моделирањето на истата ѝ дава предност на фризура, очите, јаболчните коски и брадата. Останатите делови на лицето и телото се или бегло нагостени и одвај индицирани и геометриски обликувани или се претвораат во некаков тотемски столб или постамент.

Во процесот на валоризацијата на човечката фигура, а во извесна смисла и нејзината рехабилитација, покрај хуманистичките интенции за подлабоко навлегување во суштината на животот и на уметноста, се инкорпорираат и специфични сакрално-митолошки ориентации. Откривање на некаков загадочен и таинствен живот во инертната материја. Интерференција на човечкиот свет и светот на божествата. Дилема на крстопатот меѓу контемплативниот дух на далечните земји и динамичката неуроза на западниот свет. Оттука инсистирањето, на човечката личност да ѝ се даде мисловен и мистериозен аспект, мир и спокојство. Од друга страна, неговото враќање кон природата во општата интегралност на материјата и духот, човекот и природата, претпоставува и присуство на емоционални и еротски елементи (акценти што возбуждаат, сензибилизираат усни, истакнување на женските гради и др.).

Во панорамата на разновидните современи ликовно-естетски движења, Василев грижливо врши трансформација на пластичната форма, запирајќи се на неколку пунктови: неоархаизмот (и нему својствените особености — рустичност и натурализам: Мур, Мартен, Паолоци, Ермитиц, Хелфорт), експресионизам, декоративен примитивизам (како онај на Гоген и Гог), кубизам, art-brut, конструктивизам, егзотизам (во Ридовска смисла) и др.

Почитувајќи ги пред сè сопствените канони за убавото на својата идејно-психолошка насоченост, уметникот со особено внимание ја сензибилизира епидермата на скулптурата: убедлива патина (која понекогаш не наведува на мисла дека овие форми се моделирани во камен), тонска нијансираност, понекогаш хроматски интервенции (претежно во поранешните скулптури), спротивставување на измазнети и глатки и грубо изделкани, релјефно и графички изведени површини.

Да споменеме уште дека во суштина оваа консеквентна, конкретна, јасна и непосредно перцептибилна пластика без скокови и драстични менувања, согласно со горе изнесеното, има малку допирни точки со психолошката и идејната обоеност на нашето подрачје.

Соња АБАЦИЈЕВА — ДИМИТРОВА

ВАСИЛ ВАСИЛЕВ — академски скулптор

Роден 1938. во Скопје. Дипломирал на Академијата за ликовни уметности во Белград 1965.

Адреса: ул. Глигор Прличев бр. 38, Скопје.

Самостојни изложби:

1970 — Битола, Уметничка галерија „Моша Пијаде“

Групни изложби:

Учествувал на повеќе студентски изложби во Белград, како и на сите изложби на ДЛУМ од 1966 година.

1965 — Југословенска изложба „Мир, хуманост и пријателство меѓу народите“, Словењ Градец

— Изложба на југословенска ситна пластика, Хаг (Холандија)

1966 — Октобарски салон, Белград

— НОБ во делата на ликовните уметници војници од Југославија, Белград

1967 — Современа македонска скулптура — млада генерација, Скопје, Нови Сад

— Современа македонска скулптура, Скопје

1969 — 25 години АСНОМ, Скопје

— Современа македонска уметност, Ферара (Италија)

1970 — Моето сакано дело, Скопје

Награди:

Универзитетска награда, Белград 1964

Награда „Нерешки мајстори“ на Есенската изложба на ДЛУМ, Скопје 1969

I. награда за скулптура на изложбата „25 години АСНОМ“, Скопје 1969.

VASIL VASILEV — sculpteur

Né en 1938 à Skopje. Obtient son diplôme à l'Académie des Beaux Arts de Belgrade (1965). Vit et travaille à Skopje.

Adresse: „Gligor Prličev“ br. 38, Skopje

Expositions individuelles:

1970 — Bitola, Galerie d'Art „Moša Pijade“

Expositions collectives:

Participa à plusieurs expositions d'étudiants à Belgrade, ainsi qu'à toutes les expositions de la DLUM à partir de 1966.

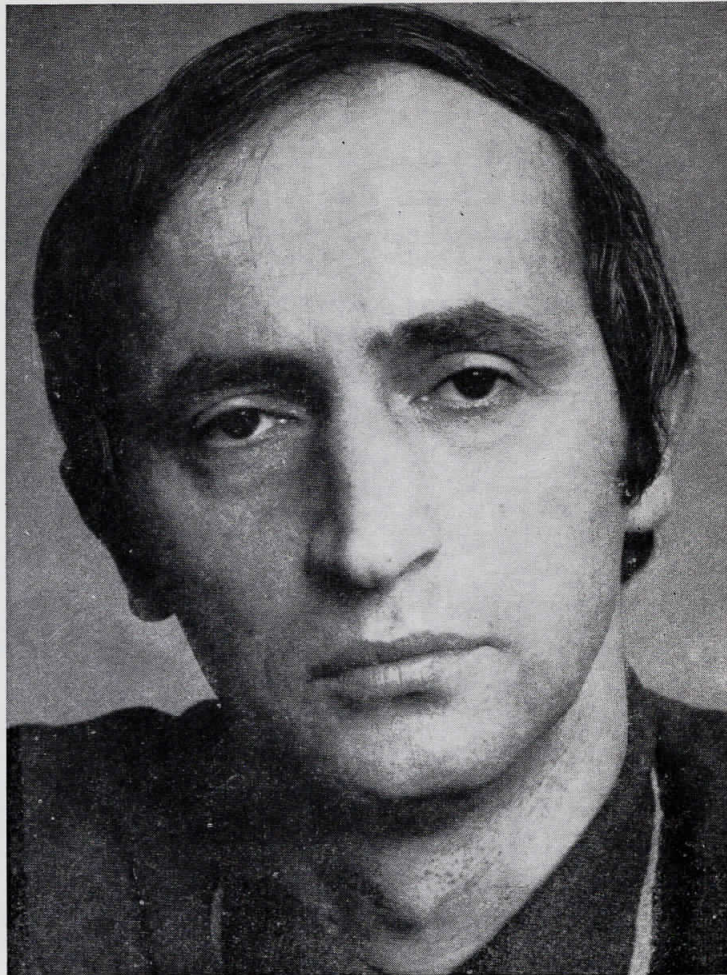
1965 — Exposition yougoslave „Paix, Humanité et amitié entre les peuples“, Slovenj Gradec

— Exposition de la petite plastique yougoslave, Hague (Hollande)

1966 — Salon d'Octobre, Belgrade

— Lutte de Libération Populaire dans les oeuvres des artistes yougoslaves soldats, Belgrade

1967 — Sculpture macédonienne contemporaine — jeune

- génération, Skopje, Novi Sad
— Sculpture macédonienne contemporaine, Skopje
1969 — 25 ans de ASNOM, Skopje
— Art Macédonien contemporain, Ferrare
1970 — Mon oeuvre préférée, Skopje

Prix:

1964 — Prix Universitaire, Belgrade

1969 — Prix „Maîtres de Nerezi“ à l'exposition automnale de la DLUM

— I-er Prix de sculpture à l'exposition „25 ans de ASNOM, Skopje

КАТАЛОГ
CATALOGUE

1. КАРИЈАТИДА I CARYATIDE I	дрво bois	140 × 30	1967
2. АСОЦИЈАТИВЕН ПОРТРЕТ II PORTRAIT ASSOCIATIF II	дрво bois	55 — 50	1969
3. ФИГУРА I FIGURE I	дрво bois	90 × 30	1969
4. ПОВИК APPEL	дрво bois	150 × 50	1969
5. ПОРТРЕТ СО КОК PORTRAIT AU CHIGNON	дрво bois	70 × 40	1969
6. ПОРТРЕТ I PORTRAIT I	дрво bois	70 × 55	1969
7. ФИГУРА II FIGURE II	дрво bois	90 × 30	1969
8. ОБВИНЕНИЕ ACCUSATION	дрво bois	150 × 45	1969
9. ПОРТРЕТ II PORTRAIT II	дрво bois	60 × 50	1969
10. КАРИЈАТИДА II CARYATIDE II	дрво bois	115 × 25	1969
11. КАРИЈАТИДА III CARYATIDE III	дрво bois	110 × 25	1969
12. КАРИЈАТИДА IV CARYATIDE IV	дрво bois	170 × 30	1969
13. КАРИЈАТИДА VI CARYATIDE VI	дрво bois	140 × 45	1969
14. МАШКИ ПОРТРЕТ PORTRAIT D'HOMME	дрво bois	80 × 40	1970
15. МЕЛИ MELI	дрво bois	110 × 130	1970
16. ПСИХА PSYCHÉ	дрво bois	120 × 80	1970

БИБЛИОГРАФИЈА**BIBLIOGRAPHIE**

- С. Димитрова, Македонските ликовни уметници од нај-младата генерација, Народна просвета, Скопје, Скопје, 17. X. 1966
- Dr. M. Kolarić, Izložba „Vojnici likovni umetnici 1966“, Narodna armija, Белград, 11. XI. 1966
- Соња Абациева Димитрова, предговор за каталог од изложбата „Современа македонска скулптура — млада генерација“, Музеј на современа уметност, Скопје, 1967
- Соња Абациева Димитрова, предговор за каталог од изложбата „Македонски уметници најмлађе генерације“, Трибина на младите, Нови Сад, 1967
- Т. Ширилов, Нова ориентација — млада генерација на македонската скулптура, Вечер, Скопје, 24. II. 1967
- Паскал Гилевски, Секој на својата страна — изложба на млади скулптори во Салонот на Музејот на современата уметност, Нова Македонија, Скопје, 16. II. 1967
- Соња Абациева Димитрова, Една нова генерација на македонски вајари, Современост, Скопје, бр. 4, април, 1967
- Boris Petkovski, Savremena skulptura u Makedoniji — mlada generacija, Umetnost, Белград, бр. 10, април—јуни, 1967
- Симон Шемов, Несекојдневна ликовна манифестација, Вечер, Скопје, 26. XI. 1967
- Симон Шемов, Вонредна колористика кај Ана Темкова — Есенска изложба на Друштвото на ликовните уметници од Македонија, Вечер, Скопје, 15. XII. 1967
- Паскал Гилевски, Шарениот профил на ДЛУМ, Современост, Скопје, бр. 1, јануари 1969
- Соња Абациева Димитрова, Компромиси, Нова Македонија, Скопје, 9. XII. 1969
- Соња Абациева Димитрова, Уметничко самоанкетирање, Комунист, Скопје, 13. II. 1970
- Соња Абациева Димитрова, Прв самостоен настап на скулпторот Василев, Нова Македонија, Скопје, 5. III. 1970

издавач	: музеј на современа уметност — скопје
éditeur	: musée d'art contemporain — skopje
редактор	: александар ƒурчинов
gédasteur	: aleksandar ƒurčinov
предговор	: соња абациева димитрова
préface	: sonja abadžieva dimitrova
припрема на текстот	: слободанка парлиќ
texte	: slobodanka parlić
библиографија	: слободанка парлиќ
bibliographie	: slobodanka parlić
превод	: соња абаџиева димитрова
traduction	: sonja abadžieva dimitrova
поставка на изложбата	: александар ƒурчинов
accrochage	: aleksanda ƒurčinov
техничка подготовка	: стојан петровиќ
arrangement technique	: stojan petrović
печатница	: графички завод „гоце делчев“ — скопје
imprimerie	: office graphique „goce delčev,“ — skopje
тираж	: 500
tirage	: 500

